

СБОРНИКЪ

ОТДѢЛЕНІЯ РУССКАГО ЯЗЫКА И СЛОВЕСНОСТИ ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМІИ НАУКЪ.

Томъ X, № 7.

БИБЛЮГРАФИЧЕСКІЯ НАХОДКИ

ВО ЛЬВОВѢ.

Я. Ѡ. Головацкаго.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

ТИПОГРАФІЯ ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМІИ НАУКЪ.

(В. О., 9 лн., № 12.)

1873.

напечатано по распоряженію Императорской Академіи Наукъ. Санкт-
петербургъ, Май 1873 г.

Непремѣнный Секретарь, Академикъ *К. Веселовскій*.

БИБЛИОГРАФИЧЕСКІЯ НАХОДКИ ВО ЛЬВОВѢ.

Я. Ө. Головацкаго.

При древней Ставропигійской церкви Успенія Пресвятыя Богородицы во ЛьвовѢ находится приходская библіотека — не большая по количеству книгъ, но не менѣе того замѣчательная нѣкоторыми важными рукописями, старопечатными церковно-словенскими книгами и другими рѣдкими изданіями (инкунабулами) на латинскомъ, польскомъ и др. языкахъ. Мы упомянемъ прежде всего объ одной книгѣ подъ № I. 35, содержащей въ одномъ переплетѣ замѣчательную рукопись и двѣ старопечатныя библиографамъ вовсе неизвѣстныя брошюры церковной печати.

I.

Рукопись писана въ 4-ю долю современнымъ польскимъ письмомъ и помѣщается въ помянутой книгѣ на стр. 1—38. Заглавіе статьи слѣдующее: Indicium, to iest pokazanie Cerkwie prawdziwey, iak dawno y od kogo początek swóy wzięła y poczym ią poznać? o którey podrózny domownika s pilnością pyta. Tu się też pokaże, iak dawno Ruś krzest ś. y od kogo przyięła. Przez iednego z zakonników reguły Basiliusza świętego wkrótce wyrażone. A. Dni 1638 Julij 8, w monasterze Winnickim Brackim Wniebowstapienia Pańskiego.

Прежде всего замѣчательно, что здѣсь упоминается о Винницкомъ братскомъ монастырѣ и замѣчательномъ ученомъ писателѣ-монахѣ, жившемъ въ томъ монастырѣ, о чемъ, сколько мнѣ извѣстно, нигдѣ ничего не написано. И такъ прибыло извѣстіе еще объ одномъ братствѣ и неизвѣстномъ до сихъ поръ дѣятелѣ, защищавшемъ православную церковь отъ навѣтовъ папизма.

Неизвѣстный авторъ раздѣлилъ свою статью на VIII главъ. Въ каждой главѣ предлагаетъ будто бы путешественникъ (podróżny) домохозяину (domownikowi) въ видѣ вопроса какуюнибудь тему, которую послѣдній и разрѣшаетъ не краткими словами, а обстоятельно — особымъ трактатомъ. Всѣ вопросы вращаются около темы объ истинной православной церкви, которую домохозяинъ защищаетъ противъ нападеній католиковъ и уніатовъ разными доказательствами изъ священнаго писанія, отцовъ церкви и лѣтописей. Въ V и VI главахъ изложенъ довольно подробный рассказъ о крещеніи Руси на основаніи польскихъ и русскихъ лѣтописцевъ. Но всего замѣчательнѣе VIII глава, въ которой изложено начало и распространеніе уніи съ прибавленіемъ причинъ и поводовъ, по которымъ извѣстные лица приняли унію; за тѣмъ приводятся продѣлки и беззаконія о. Крупецкаго (послѣ Перемышльскаго унитскаго епископа), Мелетія Смотрицкаго, Касіана Саковича, Алексія Ивашковскаго, Лициніуса, Онуфрія, въ уніятствѣ Александра и др. мн., пороки которыхъ покрыла *богомерзкая* унія. Здѣсь упоминаются многіе малоизвѣстные факты и подробныя извѣстія о гоненіяхъ и преслѣдованіяхъ, какія претерпѣли въ то время православные отъ римлянъ и фанатизованныхъ уніатовъ. Эти данныя тѣмъ важнѣе, что онѣ записаны современнымъ писателемъ. Не менѣе достойны вниманія разборъ королевской привилегіи и изъясненіе настоящаго смысла этого съ езуитскимъ пронырствомъ хитросплетеннаго документа, въ которомъ при всѣхъ заманчивыхъ обѣщаніяхъ оставлены для короля и папы лазейки, которыми они могли вывернуться въ случаѣ неисполненія условій, данныхъ уніатамъ. Такъ какъ нѣкоторыя данныя и замѣчанія приведены впервые разъ,

то эта статейка можетъ служить новымъ источникомъ для историковъ православной церкви въ западно-русскомъ краѣ. Для показанія важности содержанія выписываемъ здѣсь VIII-ю главу въ подлинникѣ:

CAPUT VIII.

P o d r o ż n y.

(*Co iest Unija.* *) Wielem się od Ciebie domownikowi łaskawy dobrych y pożytecznych rzeczy przysłuchał y nauczył, niż też cie więcey nie będę turbował, tylko mie ieszcze naucz, prosze, dla czego to sie między wami, iedney wiary ludźmi, takie rozerwanie stało?

D o m o w n i k.

(Vnia rzecz dobra Joann. 17.) *Unia* według imienia y nazwiska swego miała by rzecz być dobra, ktora znaczy zgodę y ziednoczenie Bogu miłe y przyjemne, do ktorego sam P. Jezus wszystkich zaciągając, (7 Joann. 17) Apostołów uczył prosząc Oyca swego, aby byli wszyscy iedno, iak y my iedno iestesmy, a Króloiaący Prorok Psal. 132: O iak dobra y piękna rzecz braciey żyć w iedności, y Apostoł Paweł Galat 3: Jedno ciało Chrystusowe wszyscy iesteśmy. Była ta ś. między nami Unio albo zgoda Chrystusowa, poki sie Disvnio, to iest, nieszczęsne y przekłete rozerwanie y odszczepienstwo nie stało, a dla tych a nie inszych przyczyn sie stało: Naprzod, iż niektorzy bracia nasi, iak synowie Marnotrawni, wzięwszy część oyczystą dziedzictwa swego od Cerkwie, Matki miłosierney, vdali sie w kraine daleką na żywot rozpustny y wszeteczny. Powtore dla pychi y honorow, iak Judaszowie, vdali sie za Łakomstwem y chciwością, aby u Swiata znacznemi y sławnemi byli. Potrzeecie vdali sie z wysoko-myślnością y hardością, iak drugi Ariusz y Origines, nie chcąc

*) Въ скобкахъ поставленныя слова выставлены авторомъ на краяхъ статьи.

sie w złościach miarkować y hamować y za one vpokarzać y karanie słusnie naznaczone znosić: co iż sie tak a nie inaczey dzieie, wszystkoć słusznemi dowodami na oko pokażę.

(*Vnici vdali sie w kraie cudze.*) Naprzod tedy, iż za Patrona wzięwszy sobie Syna Marnotrawnego, będąc potsciwie od Cerkwie-Matki swojej — w wierze ś. od wody y Ducha ś. vrodzeni, piersiami nauki Ewangielskiej we wszystkich Artykułach wiary ś. wychowani y wyczwiczeni, wzięwszy oyczystą część swoją, czwiczienie nauk wyzwolonych y Umiejętność pisma ś., zostawiwszy dziedzictwo y dom oyczysty, Cerkiew Wschodnią-Matkę swoją, vdali sie w kraie cudze y nie znaiome, do Macochi, cudzym dzieciom nie życzliwey, a tam Oyczystą częśćkę swoją poczeli tracić y rozpraszać marnie y wszetecznie na wieczną hańbę swoją y sromotę, na wielki żal y nieznosne vtrapienie y ciężki a nieutulony płacz Cerkwie, Matki swojej, rozpraszaiać maiętność swoją, wiarę oyczystą y oney ozdoby: niosą podarki Oyczymowi, kościołowi Rzymskiemu oddaiać nienależny pokłon, przysięgaiać wszystkich Artykułów wiary swey vstępuiać rzekaiać się y one wniwecz wyniszczaią. Niezmyslone, ale nad słońce południowe iasnieysze Dowody stawi nam przed oczy *Verificatia niewinności prawowiernych* rozpuste Vnitow y marnotrawność, na karcie 69, stawiać przysięgę y wyznanie wiary onych we wszem przeciwne Cerkwie naszej, ktore *Hipaty Pocięy*, Włodzimierski y Brzeski episkop, przed papieżem

*) Imieniem wszystkiew Rusi Duchownego y Swieckiego stanu czynił: Mianowicie imieniem *Michaela Rahozy*, Metropolity Kiiowskiego, *Grzegorza*, Archiepiscopa Połockiego y Witebskiego, *Jony Hohola*, Electa Episcopa Piskiego y Turrowskiego y *Michała Kopystenskigo*, Episcopa Przemyślskiego y Samborskiego y *Gedeona Bałabana*, Episcopa Lwowskiego y *Dyonizyusza Zbiruyskiego*, Episcopa Helmskiego, od nich osobliwie na to posłany etc., o czym *Ruś nie wiedziała y nigdy nie*

*) Пробѣлъ въ подлинникѣ.

myślała. A ta ich przysiega y wyznanie wiary była: O pochodzeniu Ducha ś. y od Syna, 2. O chlebie przasnym, 3. O czysztcu, 4. O duszach śś., iż zaraz po wyściu z ciała, iako iest, Boga widzą, Dusze zaś grzesznych do piekła zstępuią et cet. Tamże daley o ich błędach, kto chce, przeczyta sobie. Toż pokazuie nam na jawię Supplementum Synopsis, podczas Electiey krola J. Mci Władysława IV wydane, fol. 25, iż dla tey rozpusty vdali sie do kościoła Rzymskiego, gdzie im na wszystko łatwo y niezabronnie pozwalaią, o czym Synopsis supplementum fol. 21. taki dowód czyni: Gdy ś. Eremiasz Patriarcha, władze swoją rościągając, iednego Metropolitę degradował, a drugiego na iego miejsce poświęcił, włekli sie Panowie Władykowie przytomni, którzy trochi licentiosius podżyli iuż sobie byli, rzekł snąc ieden do drugiego na on czas: Pater, res nostra agitur paries dum proxima ardet, ale iednak nie desperuemy, poddaymy sie pod Kościół ś. Rzymskiy, a krola pana prosimy o to, aby nas iako przychilnych do ś. iedności wziął w miłościwą protekcyę i obrone; tym tedy sposobem, przez te szrodki y dla tych zaczęła sie ta vnia w tym państwie et ctr... Wzieli sobie za drugiego Patrona Judasza Chrystusowego przedawce, ktorzy dla dobrego mienia y honorów świeckich Cerkwie Wschodniej—Matki swoiey—odstąpili, aby w senacie miejsce mieć mogli, iak Judasz miał w Senacie Apostolskim: y dla tego wszystkie maiętności do Cerkwie Wschodniej należące, oddaliwszy one, ze wszystkiey ozdoby złupili y ogołocili: czego dochodzimy z przywilegium Synopsis supplementum położonego fol. 21. Z tych słow y Conditioni Fundamentalna owa przyczyna, aby miejsce mieli w senacie, dla czego snąc y do iedności przystąpili, iakoż y zachodzi ich obietnica conditionaliter, iesli kiedy ta iedność zaczęta statecznie sie zamknie, aże y po dziś dzień tey iedności nie sklecili, dla tego też miejsca w Senacie nie otrzymali y nigdy go otrzymać nie mogą. Potrzebie, że sie zdali za wysokomyslnością y hardością, iak Ariusz y Origines, nie chcąc złości zastarzałych poprzestać y do pokory y pokuty skłonić, które ich złości byli ganione y na

oczy wyrzucane; na co takie sobie przestrogi y warunki Przywileiem królewskim czynią, co im na oczy też Supplementum Synopsis na Electiey Krola Jego Mści Władysława IV fol. 21 pokazywało: Waruią to sobie, a nabarziey mówiąc, to co sobie samo dało, że my w senacie być (co v nas niepodobna) możemy, y przy tych beneficyach iakożkolwiek ostoimy sie, ale sie nam bać potrzeba Oyca w duchu y dobrodzieia naszego, z dawna Pasterza w Rusi naywyszszego, pod ktorego posłuszenstwem antecessorowie nasi zawsze bywali y my sami znaydowalismy sie, a przetoż koniecznie trzeba y temu zabieżeć; a iakże? Nie puszczać go do panstwa tego z Grecyi y posłanników iego. Dla czego? Bo dla samego wstydu nielza oczu pokazać, gdyżemy dla swych priwat odstąpili Onego, ani dla Boga, ani dla Cerkwie. Starali sie tedy oto, aby temu zabiegli, a w złości swoiey y daley zabrneli, co im Krol J. Mśc Zygmunt trzeci przywileiem stwierdził, broniąc ich od Patriarchi, żeby do nich żadnego prawa nie miał, Synopsis Supplementum fol. 19. temi słowy: «Słowem naszym Hospodarskim przyrzekamy y obiecuiemy sami za siebie y za niaiaśnieysze Potomki nasze ich Mśc Krolów Polskich, że choć by na tych wyż spomianych Episcopów, po dacie tego listu przywileiu naszego, od Patriarchi y Metropolitów z iakiey kolwiek przyczyny ku niebłagosłowieństwu byli na nich wynaydowane y kłatwy wynoszone y wydawane, iż to im Episcopom samym y wszystkiemu Duchowienstwu ich na-mniey nigdy szkodzić nie ma, y obiecuiemy słowem naszym krolewskim dla większego oskarzenia y kłatwy y ogłoszenia, by y dobrze przeciw stanom ich wedle praw duchownych y swieckich było, dla wszystkich takowych przyczyn tych dostoiensw, Władectw, na których oni mieszkaią z daniny przodków naszych, od nich tego nie odeymować y przy ich żywocie inszym osobom nie dawać, ale zachować ich obiecuiemy wcale z przymnożeniem łaski naszej y wywyższeniem wczciwości w Pokoiu na naszych Władectwach iako wiernych poddanych y Bogomodlców naszych, poki aż ostatniego żywota ich stawać będzie; przydaiąc im ieszcze nadto y każdemu, ktoby sie do ta-

kiey iedności y porządku przybliżył, swiebod y wolności takiako ich Mśc Duchowni Rzymscy mają, mieć». — Tak tedy łaską iego król. Mści vpewnieni, oderwawszy sie od Cerkwie y Patronów sobie należnych, vdali sie drogami niepohamowanych złości swoich. Co nie tylko z pisma y powieści ludzi wiary godnych, ale y samego doświadczenia czasów niedawnych obaczyć każdy może. *Kirył bez brody* dla Cerkwie li, albo dla dusznego zbawienia poszedł w te drogi Patronów swoich y vdał sie do sekty rozpustnych Vnitów? Ażali nie dla tego, że Xiegi *Ewangelie uczytelne*, to iest, kazania niedzielne y świąteczne z cudzych Płatkow, nauce wschodniey Cerkwie przeciwne, skleiwszy przez druk na świat puścił, a gdy za to na synodzie Duchownym był strofowany, wymagano po nim, aby one Xiegi dał pod Censurę y Vwagę duchownych, a przesądziwszy na świat puszczo, żadną miarą na to pozwolić y vpokorzyć sie nie chcąc, do tey sekty Vnitów przyłączył sie, y z temi xiegami za dobrego iest przyięty? Obacz Kopystenskigo Theloga y kaznodzieie Władyki Przemyślskiego Oyca *Krupeckiego*. *Ten przepiwszy krzyże, kielichy, Ewangelie, kadzielnice; Ryzy, Stycharze y insze Aparaty Cerkiewne, na służbę Bogu ofiarowane, na letniki wszetecznicom obrocivszy y inszych zbrodniey nie mało narobiwszy tamże zawandrował*. Obacz *Apostata Smotrzyskiego*, ktory imieniem wszystkiey Rusi, Duchownych y swieckich, *zmyśliwszy sobie listy od wszystkiey Rusi do Jeruzalem y Patriarchow poszedł, a tam wszystkich Patryarchow łatwo oszukawszy, listy od nich do Rusi zmyśliwszy, podpisy do tych listów otrzymał w ten koniec, aby od tego czasu żadne Apellatie do Patriarchi Konstantynopolskiego nie byli donoszone z Rusi naszej, a od niego, iako Exarchi y namiesnika Patriarszego byli referowane*. Przez co intendował Ruś od posłuszenstwa Patriarchi Konstantynopolskiego odwieść, a *Unią bezecną potaiemnie wprowadzić, a to dla sławy Omylney, aby to iemu, a nie komu inszemu czasy potomne przypisali, iak Owemu co kościół Dyanny w Ephezie spalił*. A gdy sie w tym Ruś-nieuka załedwo postrzegła y onego Duchownie strofowała, że sie tego krom

wiadomości na oszukanie wszystkiej Rusi ważył, nie chcąc się w hardości y praesumptiey vpokorzyć, vdał się do Dermania y w tym błędzie Uniey wyuczony Cerkiew ś., matkę swoje, skryptami niezbożnie szarpał. A tak wątpliwie żyjąc żywot skończył wzięwszy w ręce list Patriarszy y Papieżki. Obacz *Kassyana Sakowicza, który u Krupeckiego, władzyki Przemyślskiego, swoich czasów przy dworze będąc, Prawosławnych tyranizował, strzałami rozpalonemi paląc y insze nieznosne morderstwa y Utrapienia zadając; na ostatek żywot wszeteczny prowadząc męża od żony zabił y do Kiiowa ziachał, potem do teyże rozboyniczey Unitów sekty przyłączyszy się za czystego Józefa iest przyięty y policzony. Obacz *Alexego w bractwie Kiiowskim Magistra, który się mianował Iwaszkowskim; a ten przyrodzonym sobie wszeteczeństwem Kiiow napełniwszy, z tamtąd nocney światłości zażywszy vmknął. Nie spominam *Liciniusza w monastérze Święto-Nikolskim w Kiiowie kaznodzieję będącego; Zamilknę małowazney osoby *Onofrego w vniesy Alexandra, który w Winnicy będąc w tymże wszeteczeństwie, co większa z Córkami Duchownemi poszlakowany y ad Carceres do Kiiowa oddany, przez takiegoż brata swego rodzonego wykradziony. Tenże *Alexander w Ostrogu, przy Cerkwie ś. Trójcy będąc, wszystkie skarby do Żydów roznosiwszy, gdy do rękę przychodziło, że go do liczby słuchać chciano, y ten nocnym widokiem poradził sobie, a u Unitów między inszemi za dobrego (uchodzi). Niespominam inszych, przed tym y teraz znaydujących się, którzy zacnych vszu ludzkich są nie godni, z których żaden się tam nie vdał dla zbawienia dusznego, ale dla rozpusty, honorów y dobrego mienia. Wolno tam Czerncowi mięso iadać, z kuchnią przestawać, do Cerkwie nie chodzić, bo bez tego nie masz poco, wszystko powyrzucali y powaryowali; wolno tam grzechi wszeteczne pełnić y co się tylko podoba czynić, byle się przekłeta Unia szerzyła y mnożyła; wolno Popom drugą y trzecią, iесли nie czwartą, żonę poiąć, nie masz za to grzechu y pokuty. Wolno tam fałszem, potwarzą, krzywoprzysięztwem, niaiazdami, wyciśnieniem z maiętności y inszemi niezliczonemi złościami iako*****

chcieć handlować, aby *wszystko płaszczem wstydlivey Uniey* zasłaniać, a żaden za to poeny y karania ponosić nie powinien. Lecz iego śmiercią nieodbytą y niechrześcijańską każdy takowy przepłacić musi. (Śmierć Vnitów niechrześcijańska. Pakosta.) Jako *Pakosta Włodzimierskij Władyha*, (lubo *de mortuis aut bene, aut nihil*, ale y zmarłych kości zle położone ruszaia), którego za żywota niesłychane suchoty tak barzo trapiły, że też *go białogłowy piersiami swemi* iak dziecko małe karmić musieli. *Rodem był Wileńczyk*, ten przed śmiercią za niewygodę iakaś *kazał swego kucharza zabić y serce żywe przynieść*; miasto kucharza zabito psa y przyniesiono serce przed niego, tedy żywe z iadu przed oczyma ludzkiemi zjadł: a *gdy umierał, język mu z gęby na poł łokcia wisiał* y tak mizernie żywota swego dokonał. Nastąpił na miejsce iego nieiaki *Theodor*, alias człowiek mądry y wczony według swiata, Bakałarz Włodzimierskij, który po poświęceniu na Władcytwo Włodzimierskie, gdy pierwszą mszę celebrował, *pórwał go kaduk* v ołtarza y tak go biiąc niemiłosiernie żywot odiał: toż o *Ruckim*, niedawno zeszyłym Metropolicie, powiadaia, że także *kadukową śmiercią* żywota dokonczył. Tak zwykł P. Bóg ludziom od prawdy odstępuiącym y wiernie iego prześladuiącym ieszcze za żywota wiecznego karania znaki, iak onemu bogaczowi obfituiącemu v stodoły, pokazywać, aby sie ich przykładem insi hamowali. To nie dla tego, abym sie miał cieszyć y onym przyganiać, pokazałem, ale dla przykładu Wiernym, żebyście sie do tey *Bogobrzydkiey Vniey* nie kwapili y nie garneli. Coż, gdy do tego *spustoszenie y zniszczenie Cerkwi* namienimy, ieśli nie takie, iak od *Bolesława pierwszego y drugiego, krolow Polskych, y od Batyia, Tatarskieyo Cara*, pewnie daleko większe obaczymy. Tamci ieden szczególny Kiiow, iako stolicę xiażat y monarchow Ruskich, a ci wszystkie cerkwie y Monastery w Rusi y Polsce, na Wołyniu, na Podlaszu y w Litwie zniszczyli y zburzyli. Weyrzy w *Synopsis Supplementum*, które nie wszystkie, ale tylko znaczniejsze niektóre namieniło, insze dla żalu milczeniem opuściwszy; tam czytaj na karcie 4., iako *Cerkiew katedralną w Kiowie So-*

phiey ś. y insze przy niey spustoszyli, która iak słońce wszystkie Rusi ozdoba y pięknoscią swoją świeciła; iako *Wydubicki Monaster* za possessyą Vnitów pustkami stanął; iako indziey publice iść z *nayświętszym sakramentem* do chorego, a zmarłych ci *chrześcijańskich* do grobu prowadzić zabraniano, y z Rady rugowano. Jako w *Wilnie* Cerkwie na karczmy, kuchnie y na *Arendy* obrocono, iako ludzi niewinnych z *Magistratu* y *Cechów* rugowano, do więzienia *Ratusznego* y *podziemnego* niewinnie sadzano. A gdy zaś kto z pobożności swey na *Cerkiew* niezuniowaną *Testamentem* dopisze, brać zabraniano, iako *Cerkiew* murować na gruntach szlacheckich za przywileiem Króla Jego Mci zakazywano; *Mandatami* zadworem y inszemi zapozwy niewinnie turbowano, y insze nieznosne oppressye y angarie przez różne wymysły wyrządzano: iako w *Minsku* plac cerkiewny na meczet *Tatarski* obrócono; iako w *Pinsku* *świeszczenników* niezuniowanych w beczki zabiwszy mordowano; iako w *Orszy*, *Mohilowie*, *Mścislawiu* y indziey po różnych miastach y miasteczkach *Cerkwie* popieczętowano, nawet w budach *P. Bogu* sie modlić nie dopuszczano; iako w *Kownie* *Cerkiew* wyniszczono y grunty *Cerkiewne* pozabierano; iako *Monastery Trocki*, *Ławraszewski*, *Grodziński* y inszych barzo wiele spustoszone; iako w *Bielsku* Dekret taki, iż ieśliby który z mieszczan z *Processyą* z *Cerkwi* do *Kościola* nieszedł, aby był na gardle karanym, otrzymano; iako w *Miedziale* ludzi nabożeństwa *Greckiego* do *Vniey* od *Starosty* tameyszego gwałtem przymuszano y na wygnanie przez dekret z miasta iako *Arianów* wskazano. I insze nieznosne krzywdy, więzienia, prześladowania, morderstwa, oppressye y Angarie tak w *Koronie*, iako y w *W. X. Litewskiem* dla samego tylko nieoddawania *Rusi* zuniowaney, za onychże instancyą y pobudką cierpią. Toż w *Ostrogu* niedawnych czasów, 1637 Roku na *Wielką Noc* świąt *Ruskich* uczyniono, na processiey idących *Popów* y mieszczan bito, mordowano, zabiiano, buntami okrzyszczono, majątności odbierano, z miasta wyganiano, ręce y nogi poobcinawszy powyrzucano, na pale bito, y insze nieznosne morderstwa dla tej *Vniey* zadawano. Toż w *Kiowie* tegoż roku *Augusta*

pierwszego dnia, samemu *Oycu Metropolitowi Prawosławnemu na Processyey uczyniono zwyczajney, przy Chorągwiach Cerkiewnych ręce ucinano, bito, strzelano, szarpiano, że sam Ociec Metropolit z Duchowienstwem ledwie sie w Ołtarzu Cerkwi Rykowej osiedział. Ta tedy a nie insza iest przyczyna onych odstąpienia y odłączenia sie od Cerkwie Prawdziwey; ta złupienia y zniszczenia kosztownych y ozdobnych domow Bożych y Monasterow, we wszystkiew Rusi, w Litwie y koronie; ta a nie insza occasya prześladowania y urągania wiernych Bożych, iż sami w złościach opływaiąc y po same szyie nurząc sie, swoje złości sukienką zmyśloney Vniey y braterstwa odziewaią; postawę owieczek niewinnych pokazuia, a wewnątrz są wilcy drapieżni; w Rzyżu Cerkiewne y insze Aparaty sie vbieraią, pokazuiać sie być Rusią, a wewnątrz są szczerzy y własni Rzymianie, iako Supplementum Synopsis fol. 3 dokazuje. Z tych tedy wszystkich nikt nie rodził sie ani wychował w Vniey, a każdy dla swoiey złości od Cerkwi odstąpił, w wierze pobłądził y do tey—nie vniey, ale sekty, maniey ludzi niewiadomych, a siebie bardziey oszukiwaiąc, vdał y zapuścił. Te tedy przyczyny rozerwania miedzy nami y onych od Cerkwie prawdziwey odstępstwa, podrożniku miły w krótcie pokazawszy, rozumiem o cnocie twoiey, że iuż inaczey o Vnitach rozumieć będziesz y onych priwaty, za któremi sie vgnaniaia poznawać, a o Cerkwie naszej prawdziwey, czystey y niezmazaney dobrze trzymać, która, lubo w prześladowaniu, Cnoty iednak Bogu poślubionej, iak pocziwa Zuzanna, nigdy nie traci. A za tym mnie łaskawy y w wierze naszej świętey wschodniey chciey być przyiakiem. Amen.*

Такъ какъ старо-польскій языкъ не для многихъ изъ русскихъ читателей вполне понятенъ, то сообщаемъ вѣрный переводъ польскаго текста.

ГЛАВА VIII.

Стр а н н и к ъ.

(*Что такое унія?*) Я слышалъ отъ тебя, любезный хозяинъ, много хорошихъ и полезныхъ вещей и многому ты меня научилъ; но я не хочу тебя болѣе беспокоить, только милости прошу, скажи мнѣ, отчего это между вами, людьми одной вѣры, произошло такое разъединеніе?

Х о з я и н ъ.

(*Унія—дѣло хорошее. Іоаннъ 17*). Унія, по названію своему, должна быть хорошею; она означаетъ согласіе и единеніе, милое и пріятное Богу, къ которому Самъ Господь Иисусъ привлекалъ всѣхъ (Іоаннъ 17) и наставлялъ апостоловъ, умоляя Отца своего, *да будутъ едино яко же и мы*; а царствующій пророкъ (Пс. 132) говоритъ: *Се что добро или что красно, во еже жити братіи въкупъ*; тоже апостолъ Павелъ (Гал. 3): *вси бо едино (тѣло) есмы о Христѣ Иисусѣ*. Эта святая унія или это единеніе Христово и было между нами, пока не сдѣлалась *дисунія*—это несчастное и проклятое разъединеніе и отщепенство, которое произошло по слѣдующимъ причинамъ: Во 1-ыхъ. Нѣкоторые изъ нашей братіи, какъ блудные сыны, взявъ отеческую часть достоянія своего отъ церкви — милолюбивой матери своей, — пошли въ дальнюю страну на распутную и развратную жизнь. Во 2-хъ. Изъ гордости и тщеславія — подобно Іудѣ — они устремились за почестями, чтобы стать знатными и славными міра сего. Въ 3-хъ. Въ надменности и высокомеріи своемъ они — какъ второй Аріи и Оригенъ, — не хотѣли укротить и обуздать своей злобы и покаяться въ грѣхахъ своихъ, непрекословно подчиняясь назначенному наказанію. Что это такъ было, а не иначе, я постараюсь показать тебѣ основательныя доказательства этого.

(*Униты обратились въ чужія страны*). Прежде всего, будучи въ церкви — матери своей — въ православной вѣрѣ, святою водою и духомъ святымъ возрожденны и млекомъ евангельской науки во всѣхъ догматахъ святой вѣры воспитаны и обучены,

они какъ блудный сынъ, взявъ отческую часть свою, т. е. обученіе въ высшихъ наукахъ и знанія свои изъ священнаго писанія, — оставили достояніе и родительскій домъ, восточную церковь, — мать свою и устремились въ чужую и незнакомую страну, къ недоброжелательной имъ мачихѣ. Тамъ они начали истреблять и растлѣвать свою отческую часть и къ сожалѣнію на вѣчный стыдъ и позоръ, не смотря на невыносимыя страданія, горькій и неутолимый плачь церкви — матери своей — они расточаютъ свое имѣніе, отческую вѣру и красу ея, подносятъ дары отчиму, отдаютъ поклоны и присягу римскому костелу и, отступая отъ своей вѣры, отрекаются отъ своихъ догматовъ и уничтожаютъ ихъ. Не въдуманная, но самыя вѣрныя доказательства разврата и безчинства ихъ показываетъ: *Верификація* (Повѣрка) *невинности православныхъ* *), приводя присягу и исповѣданіе ихъ вѣры, совсѣмъ противное нашей церкви, которое *Ипатій Поцей*, епископъ Владимирскій и Брестскій, сложилъ предъ папой . . . именемъ всея Руси духовнаго и свѣтскаго чина: Кіевского митрополита *Михаила Рагозы*, Полоцкаго и Витебскаго архіепископа *Григорія*, избраннаго епископа Пинскаго и Туровскаго *Іоны Гоголя*, Перемышльскаго и Самборскаго епископа *Михаила Копыстенскаго*, Львовскаго епископа *Гедеопа Балабана* и Холмскаго епископа *Діонисія Збируйскаго*, ими будто бы нарочно для того посланный и пр., о чемъ Русь не знала и никогда и не думала. Эта присяга ихъ и исповѣданіе вѣры состояли въ слѣдующемъ: 1. О происхожденіи Св. Духа и отъ Сына, 2. О опрѣсвокахъ, 3. О чистилищѣ, 4. О душахъ праведныхъ, что онѣ сей же часъ по исходѣ изъ тѣла увидятъ Бога, души же грѣшниковъ пойдутъ въ адъ и пр.

Въ томъ же сочиненіи можетъ всякій, кто схочетъ, еще больше узнать о ихъ заблужденіяхъ. Такія же показанія обнаружи-

*) *Weryfikacja niewinności*, книга напечатанная въ защиту православія Мелетіемъ Смотрицкимъ въ 1621 г., когда онъ былъ еще православнымъ.

ваются въ *Дополненіяхъ къ Синопису* *), изданныхъ во время избранія короля Владислава IV (л. 25), что они по причинѣ своего безпутства обратились къ римскому костелу, гдѣ имъ безнаказанно все дозволяютъ. Синописъ въ Дополненіи (л. 21) даетъ объ этомъ такія показанія: Когда св. патріархъ Іеремій, исполняя свою власть, низложилъ одного митрополита и посвятилъ на его мѣсто другого, то испугались тѣ изъ присутствовавшихъ владыкъ, которые не много посвободнѣе жили. И такъ сказали другъ другу: Отче, дѣло наше — когда сосѣдняя стѣна горитъ; но не станемъ унывать, поддадимся римскому костелу, а короля попросимъ, чтобы онъ насъ принялъ подъ свое покровительство и защиту, какъ людей приклонныхъ къ уніи. Такимъ образомъ по сказаннымъ причинамъ и началась эта унія въ нашей землѣ, и пр.

За втораго патрона они приняли себѣ Іуду хриstopродавца, потому что они изъ-за имущества и свѣтскихъ почестей отступили отъ восточной церкви — матери своей — чтобы получить мѣста въ сенатѣ, какъ Іуда имѣлъ мѣсто въ сонмѣ апостоловъ. Потому они, расхитивъ всѣ имѣнія, принадлежащія восточной церкви, обобрали ее и лишили всей лѣпоты, о чемъ читаемъ въ привилегіи, напечатанной въ Дополненіи Синописиса (л. 21). Изъ словъ этой грамоты и условій, въ ней выраженныхъ, видно главную причину, по которой они приступили къ уніи: для того, чтобы имѣть мѣсто въ сенатѣ, потому обѣщаніе и выражено съ условіемъ: «если это начатое соединеніе окончательно исполнится». Но такъ какъ они до сихъ поръ не склепали этого единенія, то и не получили мѣста въ сенатѣ и никогда его получить не могутъ.

Въ 3-хъ. Что они увлеклись своимъ высокомѣріемъ и гордостію и какъ Арій и Оригенъ не хотѣли оставить устарѣлыхъ своихъ пороковъ, и будучи упрекаемы и обличаемы въ беззаконіяхъ, не хотѣли смириться и предаться покаянію. Чтобы вернуться отъ наказанія, они снискали себѣ разныя предостереженія

*) Supplementum Synopsis, изданіе Виленскаго православнаго братства.

и условія въ королевской привилегіи, о которыхъ упоминается и въ Дополненіи Синописа (л. 21). Они добывались преимущественно, чтобы имъ быть въ сенатѣ (чего у насъ, въ православіи, не возможно было) и чтобы имъ остаться при всѣхъ ихъ имуществѣхъ; то боясь наказанія духовнаго отца и благодѣтеля нашего, издревле старѣйшаго пастыря Руси, подъ вѣдомствомъ котораго наши предки всегда бывали и во власти котораго мы сами находились, они старались уклониться отъ повиновенія ему. Но какъ бы это сдѣлать? Не пропускать патріарха изъ Греціи, ни посланниковъ его. И почему? Потому, что стыдно и нельзя предъ нимъ глазъ показать тѣмъ, которые ни для Бога, ни для церкви, а для своей личной выгоды отступили отъ него. Итакъ они глубоко погрузились въ свои беззаконія. Король Сигизмундъ III, защищая ихъ отъ наказанія отъ патріарха, далъ имъ привилегію, состоящую въ томъ, что патріархъ не имѣетъ надъ ними никакой власти (Доп. Синоп. л. 19), выражаясь слѣдующими словами: «Мы прирекаемъ и обѣщаемъ словомъ нашимъ государскимъ за себя и за наияснѣйшихъ преемниковъ нашихъ И. М. королей польскихъ, что хотя бы на помянутыхъ епископовъ послѣ изданія этой привилейной грамоты нашей, отъ Патріарха и митрополитовъ послѣдовало неблагословеніе, или провозглашаемы были анаѣмы, это все ни епископамъ, ни ихъ всему духовенству вовсе не должно вредить. Мы обѣщаемъ нашимъ королевскимъ словомъ, что хотя бы обличеніе ихъ и провозглашеніе анаѣмы на нихъ сталося правильно по законамъ духовнымъ и свѣтскимъ, не смотря на то все, мы удержимъ ихъ при ихъ достоинствахъ и владычествахъ, на которыхъ они живутъ по назначенію предшественниковъ нашихъ, и никакъ не лишимъ ихъ имущества, но до смерти будемъ ихъ содержать и другимъ лицамъ не давать. Тѣмъ паче мы обѣщаемъ при умноженіи милости нашей съ повышеніемъ достоинствъ на нашихъ епископіяхъ въ мірѣ удерживать ихъ, какъ вѣрныхъ подданныхъ и богомольцевъ нашихъ, до послѣдняго издыханія живота ихъ, прибавляя имъ и всякому, кто бы къ униі и къ этому новому порядку ни присоединился, всякихъ

свободѣ и вольностей, какими римскіе духовные пользуются, таковыя и они получать должны». Такимъ образомъ они обезпечены милостью короля, отторгнувшись отъ церкви и законнаго своего начальства, пошли по путямъ необузданныхъ беззаконій своихъ.

Во всемъ этомъ всякій можетъ убѣдиться не только изъ писаній и повѣствованій людей вѣры достойныхъ, но даже изъ собственнаго опыта недавнихъ временъ. Развѣ *Кирилъ Безбрадый* церкви ради, или ради спасенія души пошелъ по этому пути покровителей своихъ и обратился къ расколу развратныхъ унитовъ? Развѣ не потому, что онъ сшивъ изъ чужихъ кусковъ книгу *Евангеліе учительное*, т. е. воскресныя и праздничныя проповѣди, противныя наукѣ восточной вѣры, пустилъ ихъ посредствомъ печати въ міръ, а когда получилъ выговоръ на духовномъ синодѣ и отъ него требовали, чтобы онъ свою книгу подвергнулъ духовному разбору и цензурѣ, и только послѣ одобренія ея въ свѣтъ издалъ, онъ этого никакимъ образомъ допустить не хотѣлъ и непокорный присоединился къ расколу унитовъ, гдѣ вмѣстѣ съ этими книгами принять за праведнаго. Посмотри на богослова и проповѣдника отца *Крупецкаго*. Этотъ *пропилъ кресты, чаши, евангелія и кадильницы; а ризы, стихари и другую церковную утварь, пожертвованную для богослуженія, подарилъ прелюбодѣйцамъ на кофточки и, много другихъ беззаконій натворивши, къ той же уніи перешелъ*. Посмотри на апостата *Смотрицкаго*, который во имя всей Руси, духовныхъ и мірскихъ, *поддѣлавъ себя грамоты отъ всей Руси, пошелъ въ Іерусалимъ и къ патріархамъ, и тамъ легкимъ образомъ обманувъ всѣхъ патріарховъ поддѣльными грамоты ихъ ко всей Руси съ ихъ же подписями получилъ того содержанія, чтобы съ этой поры отъ нашей Руси никакія отношенія къ Константинопольскому Патріарху посылаемы не были, но чтобы отъ него (Смотрицкаго) какъ экзарха и патріаршаго наместника отправляемы были*. Онъ стремился къ тому, чтобы Русь отклонить отъ подчиненности константинопольскому патріарху, и тайно ввести нечестивую унію, и это онъ дѣлалъ для ложной славы, чтобы дѣло въ будущее время не кому другому, а ему

приписали, подобно оному, который сжегъ храмъ Діаны въ Ефесѣ. Но когда невѣжественая Русь объ этомъ немного догадалась и поднялось негодованіе, что онъ безъ вѣдома Руси дерзнулъ ввести всѣхъ въ обманъ, Смотрицкій, въ своемъ высокомѣріи и предубѣжденіи, не хотѣлъ усмириться, пошелъ въ Дермань и тамъ, углубившись въ заблужденія уніи, незаконными своими письмами началъ нападать на мать свою — святую церковь. И такъ онъ послѣ дволичной жизни своей скончался, держа въ рукѣ грамоты патріаршую и папскую. Посмотри на *Касіана Саковича, который будучи при дворѣ Перемышильскаго владыки Крупецкаго, православныхъ постоянно тиранилъ, раскаленными стрѣлами жеи и другія невыносимыя мученія и терзанія производилъ. Наконецъ, ведя жизнь распутную, мужа отъ жены убилъ и пріѣхалъ въ Кіевъ, а послѣ, присоединившись къ разбойничьему расколу уни-товъ, за непорочнаго Іосифа принять и уваженъ. Посмотри на Алекся, магистра въ братствѣ Кіевскомъ, называвшаго себя Ивашковскимъ, который свойственнымъ себѣ блудодѣянiемъ наполнилъ весь Кіевъ, и пользуясь ночнымъ мракомъ бѣжалъ оттуда. Не упоминаю уже о *Лициниі*, бывшемъ проповѣдникѣ Свято-Никольскаго монастыря въ Кіевѣ, умолчу о маловажной особѣ *Онуфрія, въ уніи Александра*, который во время своего пребыванія въ *Винницѣ*, будучи обличенъ въ такой же блудной жизни и тѣмъ паче съ дочерьми духовныхъ лицъ, былъ осужденъ на заключеніе въ Кіевъ и оттуда воровски освобожденъ своимъ роднымъ братомъ. Этотъ *Александръ*, будучи въ *Острогѣ при церкви св. Троицы*, всѣ церковныя драгоценности къ жидамъ попереводилъ, и когда его прижали къ отчету, онъ ночью улизнулъ. Не смотря на то униаты приняли его между другими за порядочнаго человѣка. Не упоминаю уже о другихъ, прежде являвшихся и нынѣ обрѣтающихся, которые не достойны вниманія почтенныхъ людей. Изъ нихъ ни одинъ не перешелъ къ уніи ради спасенія души, а всѣ ради сладострастія, почестей и земныхъ достатковъ. Тамъ — у уни-товъ — *позволительно чернику кушать мясо, имѣть сообщеніе съ кухарками, не ходить въ церковь (куда**

впрочемъ и не зачѣмъ ходить, такъ какъ они все повыбрасывали и поперебѣвляли); у нихъ дозволяется жить въ развратѣ и дѣлать всякія безчинства, *лишь только бы распространялась и умножалась проклятая унія*; дозволяется *попамъ жениться на второй и третьей, чуть-ли и не на четвертой женѣ*; нѣтъ у нихъ за то ни грѣха, ни епитимьи. Позволяется у нихъ неправдою, клеветою, клятвoprеступленіемъ, наѣздами, лишеніемъ имѣнія и другими различными беззаконіями сколько угодно оскорблять ближнихъ, а *подъ покровомъ безчестной уніи никто за это не боится ни казни, ни наказанія*. Однакоже всякаго изъ нихъ настигнетъ неминуемая смерть внѣ христіанскаго покаянія. Такъ погибъ *Пакоста*, Владимірскій владыка (хотя о покойникахъ нельзя говорить ничего худаго, но худо погребенныя кости умершихъ часто переносятся), который при жизни такъ былъ истощенъ чахоткою, что его должны были *кормить женщины своими грудями*, какъ маленькаго ребенка. Онъ былъ уроженецъ Виленскій. Передъ смертью своею онъ приказалъ, по причинѣ какой-то неисправности, *убить своего повара и принести его живое сердце*; вмѣсто повара убили собаку, и когда принесли предъ него сердце, онъ изъ злобы предъ глазами всѣхъ съѣлъ сырое сердце. Но когда умиралъ, то у него висѣлъ языкъ изъ устъ на полъаршина — и такъ онъ кончилъ свою жалкую жизнь. На его мѣсто поступилъ нѣкто *Теодоръ*, человекъ между прочимъ умный и знающій свѣтскія науки — бакалавръ Владимірскій, — но послѣ рукоположенія на Владимірское епископство, когда онъ служилъ первую литургію, у алтаря постигла его *падучая болѣзнь* и тамъ его немилосердно замучила до смерти. Тоже самое рассказываютъ о недавно умершемъ митрополитѣ *Руцкомъ*, что и онъ кончилъ жизнь падучею болѣзнію. Такъ еще при жизни Богъ показываетъ знаменія вѣчной казни людямъ, отступившимъ отъ Его правды и упорствующимъ въ беззаконіяхъ, какъ онаго богача, намѣревавшагося расширить свои житницы, ставилъ Спаситель въ примѣръ другимъ для покаянія. Это я рассказываю не для насмѣшки надъ ними или для поруганія ихъ, но для наставленія вѣрнымъ, чтобы не прельщались богомерзкой

уніей и не спѣшили къ ней. Наконецъ посмотри на послѣдовавшія опустошенія и разоренія церквей, которыя можетъ быть больше потерпѣли отъ уніи чѣмъ отъ королей польскихъ Болеслава I-го и II-го и отъ татарскаго хана Батыя *). Эти разорили одинъ Кіевъ — столицу князей и монарховъ русскихъ, а тѣ (католики и уніаты) опустошили и разорили всѣ церкви и монастыри въ Россіи и въ Польшѣ, на Волынѣ, на Подлясѣ и въ Литвѣ. Загляни въ Дополненіе Синописа, въ которомъ не всѣ мѣста приведены, а только нѣкоторыя замѣчательнѣйшія, о другихъ же изъ жалости не упомянуто. Тамъ ты прочтешь на стр. 4, какъ они опустошили въ Кіевѣ кафедральную *церковь св. Софїи*, которая какъ солнце блистала изящностію и красотою своею на всю Русь. Такъ *Выдубицкій монастырь* въ владѣніи унитовъ совсѣмъ опустѣлъ. Въ другихъ мѣстахъ запрещалось было публично идти къ больному съ святѣйшими дарами, или тѣла умершихъ православныхъ провожать на похоронахъ; засѣдателей изъ рады вытѣсняли; въ Вильнѣ церкви обращены въ кабаки, трактиры и въ аренды отданы; невинныхъ людей изъ магистратовъ и цеховъ изгоняли и въ ратушную и подземельную тюрьму сажали. А если кто нибудь изъ благочестивыхъ дѣлалъ духовную запись на церковь православную, то это запрещали принимать; также не допускали на шляхетскихъ земляхъ церкви строить, хотя бы на то послѣдовала и королевская привилегія; иныхъ же задворными приказами (мандатами) и позвами напрасно беспокоили и другія нестерпимыя угнетенія и насильства умышленно дѣлали. Такъ въ *Минскѣ* отдавъ церковный плацъ подъ мечеть татарскую; такъ въ *Пинскѣ* не совратившихся въ унію священниковъ терзали, заколотивъ ихъ въ бочки; такъ въ *Оришѣ*, *Мошлеви*, *Мстиславлѣ* и по другимъ разнымъ городамъ и мѣстечкамъ *церкви запечатывали, даже въ шатрахъ не допускали Богу молиться*; такъ

*) Замѣчательно это преданіе о разореніи церквей, произведенномъ Болеславомъ Храбрымъ, которое поставляется наравнѣ съ опустошеніями Батыя.

въ Ковнѣ церковь уничтожили и церковныя земли расхитили; такъ монастыри Трокскій, Лаврашевскій, Городненскій и весьма много другихъ опустошили; такъ въ Бѣльскѣ они испросили такой декретъ, въ силу котораго всякій изъ мѣщанъ, кто бы не шествовалъ съ процессіей изъ церкви въ костелъ, долженъ быть подвергнутъ смертной казни; такъ въ Мядель староста людей греческаго вѣроисповѣданія насильно принуждалъ къ униі, а православные осуждены декретомъ на изгнаніе изъ города подобно Аріанамъ. Они и доселѣ терпятъ многія невыносимыя обиды, заключенія, преслѣдованія, убійства, гоненія и угнетенія, какъ въ въ коронѣ польской, такъ и въ в. кн. Литовскомъ, единственно по причинѣ неподатливости своей унитамъ, и по большей части изъ-за ихъ же подстреканія и наважденія. Подобное безчинство произошло недавно въ 1637 году въ Острогѣ, въ самый праздникъ Свѣтлаго Воскресенія; на крестномъ ходу священниковъ и мѣщанъ били, мучили, убивали, называя ихъ бунтовщиками; и изъ-за той же униі лишали ихъ имущества, прогоняли изъ города, отрубивъ руки и ноги выбрасывали, на колы сажали. Также въ Кіевѣ въ томъ же году мѣсяца августа перваго дня при отцѣ православномъ митрополитѣ на крестный ходъ съ церковными хоругвями нагло напали, руки отсѣкали, били, стрѣляли, терзали, что самъ отецъ митрополитъ съ духовенствомъ едва въ алтарь городской церкви спасеніе нашелъ.

Это настоящія причины отступленія и отторженія ихъ отъ истинной церкви; это поводъ ограбленія и разоренія красивыхъ и великолѣпныхъ храмовъ Божіихъ и монастырей по всей Руси, Литвѣ и коронѣ; вотъ истинная причина преслѣдованія и ругательства вѣрныхъ Божіихъ. Между тѣмъ злодѣйствами, осквернивъ себя злобою и потонувъ въ беззаконіяхъ по самую шею, они покрываютъ свою злость личиною выдуманной ими униі и братства; показываютъ видъ безвинныхъ овечекъ, а внутри они — хищные волки; одѣваются въ церковныя ризы и другія духовныя одежды, представляясь русскими, а внутри они настоящіе римляне (какъ объ этомъ Дополненіе Синописа л. 3 изъясняетъ). — Изъ нихъ

всѣхъ никто не рожденъ, ни воспитанъ въ униі, а всѣ они ради беззаконій своихъ отступили отъ православной церкви, и соблазнившіе въ вѣрѣ, предалися этой не — униі, а сектѣ, маніи невѣжественныхъ людей морочащихъ самихъ себя. Вотъ настоящія причины разрыва между нами и отторженія ихъ отъ истинной церкви.

Теперь, любезный странникъ, я разъяснилъ тебѣ всю суть дѣла и надѣюсь, по твоему безпристрастію, что ты уже иначе судить станешь объ унитахъ, узнавъ ихъ частные расчеты и прихоти, за которыми они гонялись. Я увѣренъ, что ты теперь получилъ хорошее познаніе нашей истинной, чистой и непорочной церкви, которая — хотя гонимая, однакоже, какъ праведная Сусанна, никогда не теряетъ своей Богу обѣтованной добродѣтели. Засимъ, милостивый государь, оставайся нашей святой восточной вѣрѣ преклоннымъ. Аминь.

II.

Вмѣстѣ съ этой рукописью переплетены въ одной книгѣ, (стр. 39—70): *Върши на жалосный погребъ зацного рыцера Петра Сагайдачнаго*, т. е. извѣстные стихи Саковича съ 1622 года, перепечатанные М. Максимовичемъ въ III томѣ Кіевлянина. Затѣмъ слѣдуютъ (стр. 71—77) двѣ брошюры церковно-славянской печати, библиографамъ вовсе неизвѣстныя: а) *Ανάθημα της τιμῆς*, (русскій стихъ напечатанный въ Венеціи 1641 г.) и (стр. 79—98) *Εὐωδία*, стихъ студента Замостьской академіи Григорія Бутовича Львовскому епископу Арсенію Желиборскому съ 1642 г. Объ этихъ двухъ брошюрахъ скажемъ обстоятельнѣе ниже въ настоящей статьѣ. Наконецъ въ той же книгѣ переплетена брошюра: *Il trofeo della bontà per il giorno festivo a gloria del B. Toribio Arcivescovo di Lima* и проч. Roma 1680.

Первая изъ упомянутыхъ брошюръ а) замѣчательна не только по своей рѣдкости, но и по нѣкоторымъ подробностямъ, находящимся въ текстѣ и бросающимъ свѣтъ на тогдашнія отношенія православныхъ въ Галичинѣ и тѣсную связь ихъ съ Греками.

Нѣкто Григорій Кирницкій «обыватель Львовскія земли въ Россіи» (sic) — какъ сказано въ текстѣ, совершивъ благополучно путешествіе на Востокъ и посѣтивъ четырехъ Патріарховъ, изучивъ латинскій, греческій и италіянскій языки, обучался въ Италіи и произведенъ въ Падуанской академіи въ докторы философіи. Землякъ его Яковъ Седовскій, пріѣхавъ въ славный градъ Венецію, нашелъ тамъ нѣкоторыхъ изъ Галичанъ, занимающихся наукой. Между ними онъ позналъ и Кирницкаго, человека ученаго и постоянного въ православіи, котораго *«жадна прелестъ свѣта не могла отвести отъ святой вѣры до проклятой секты (католиковъ и униатовъ?) и свѣдавъ, что мѣстные жители Греки, Венеціанскіе граждане, пособили Кирницкому получить степень докторскую, онъ (Седовскій) написалъ по тому поводу стихъ на своемъ родномъ языкѣ и напечаталъ его кириллицей въ типографіи Марка Гинамма въ Венеціи. Стихъ посвященъ Архіепископу митрополиту Филадельфійскому Аѳанасію Валеріану, Венеціанскимъ гражданамъ, братіи и ктиторамъ церкви св. В. М. Х. Георгія, вѣры святыя восточно - католическія православнымъ сынамъ (славнаго народа греческаго братіи).*

Нѣтъ сомнѣній, что какъ Кирницкій, такъ и Седовскій были православные Галичане, вѣроятно изъ города Львова *). Въ ту пору вся Галичина (Червоная Русь) была православна; ея епископы Гедeonъ — Галичскій и Исаія — Перемышльскій не подписали уніи въ Брестѣ - Литовскомъ (1596 г.), а явно протестуя противъ его положеній, остались съ своими епархіями вѣрны Кон-

*) Фамилія *Кирницкихъ* или *Криницкихъ*, происходившая изъ деревни Сандечскаго уѣзда Криницы, извѣстна была издревле между русскими гражданами въ городѣ Львовѣ. Недавно еще жилъ Венедиктъ Кирницкій, на Галицкой улицѣ, владѣлецъ дома и членъ Ставропигійскаго братства, но въ послѣдніе годы своей жизни онъ окатоличился — перешелъ въ латинство. Сынъ его участвовалъ съ уцѣкинерами въ шайкахъ 1863 г., попалъ въ плѣнъ и посланъ военноплѣннымъ въ Сибирь, а въ 1868 г. помилованъ, и возвращаясь изъ Сибири, умеръ въ Перми. Младшій братъ Венедикта, окатоличившійся помѣщикъ, участвовалъ въ возстаніи 1830 года, попалъ въ плѣнъ подъ Гроховомъ и пробылъ 8 лѣтъ въ военноплѣнныхъ ротахъ въ Архангельскѣ. Онъ умеръ во Львовѣ безпотомственно. Съ ними пресѣкъ родъ Кирницкихъ.

стантинопольскимъ патріархамъ; Львовское Ставропигійское братство крѣпко боролось съ латинянами и уніатами. Между членами этого братства было нѣсколько Грековъ; они конечно имѣли сношенія съ своими единоплеменниками, и могли бы дать рекомендаціонныя письма львовскимъ путешественникамъ; такимъ образомъ Кирицкій могъ получить вездѣ на Востокѣ пособія къ путешествіямъ и у Венеціанскихъ Грековъ денежную поддержку или помощь къ полученію докторскаго диплома. Эта щедрость и внимательность, оказанная греками единовѣрцу русскому, вѣроятно, склонила его пріѣзжаго земляка Седовскаго выразить свою *«радость... отеческими метры во... утѣшеніе прочимъ православнымъ, найпаче же людемъ діалекту Славенскаго, его же широкость равняется ширинѣ земнаго шара»*. Эти послѣднія слова Седовскаго показываютъ, какое возвышенное понятіе онъ имѣлъ о племени славянскомъ. Седовскій нашелъ больше своихъ земляковъ (русскихъ) обучающихся въ италійскихъ школахъ (ученіемъ прилежащихъ), слѣдовательно тогдашніе русскіе изъ Львова, кончивъ у себя школу въ братскомъ училищѣ, старались дополнить свое образованіе за границей, въ Падуанскомъ, а можетъ быть и въ другихъ университетахъ, чтобы затѣмъ служить *«домови, церкви и отчизнѣ»*.

Стихъ Якова Седовскаго напечатанъ кирилловскимъ шрифтомъ въ 4-ю долю 4 листа. Приводимъ вѣрную копію съ подлинника (уникала), который конечно былъ напечатанъ въ небольшомъ количествѣ экземплярей.

ΑΝΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ.

Добродѣтели, ѿ блгоутіемъ оукрашенноу
нскоу снѣишмоу ѿ цѣломоу дрѣишмоу
моужоу

Квр Григорію Кирицкомъ
въ Россіѣ Львовскіа земля бѣывателю
Ѣгда оученіа своѣго троудовъ достоіноу

мздѣ в преслѣвнѣй Академіѣ Патавской
 Ѣунтелства глаголю философіѣного изво
 леніемъ, ѣ совѣтомъ всѣхъ в коупѣ оуунте
 лені совершѣнный воспріѣт степень вкрат
 цѣ ѡуескнмъ егѡ діалѣктомъ
 урезъ Іѡкова Седовскаго ѡпнсанно:·
 Рокоу ѡ Рожд. Хѣѡ ѡхпѡ Мца Юнѣа Іѣ.

(Въ срединѣ виньетка, изображающая надежду съ круговою
 надписей: *Spes mea in Deo est.*).

Затѣмъ внизу:

в Преслѣвномъ Градѣ Венѣціѣ.
 В тѣпографіѣ Марка Гиннамма.
 позволеніемъ Старшихъ.

На оборотѣ заглавнаго листа изображеніе св. Вел. М. Георгіа на конѣ, убивающаго змѣя, съ боковыми буквами С. М. Х. Г. Ниже слѣдующія четырестишія, греческое и русское съ подписью буквъ Г. К. (вѣроятно Григорія Кирницкаго).

Μήδεο σὼν μεγάδεμε μεγακλεές ἐξοχε μάρτυς
 Γραικῶν, γραικοτροφῶν τῆς ἐπ' ἐμοὶ χαρίτων
 Οἷς χάρις ἦσ' ὁλβος, ἐτῆςδ' ἐτι μακρὰ κελουδα
 Τοῦτον ἐμοὶ σεφανον ἄρτι χαρισσαμένοις.

Слушнѣ Патрона Свата Георгіа имѣшъ,
 Уиннй народе, прето тежъ при Вѣрѣ zostашъ
 Добра 'мѣст речъ' при старомъ, н свнatomъ жолнѣрѣ
 Держатисна Свнatomъ Оуѣскаго Вѣрѣ.
 Г. К.

На второмъ листѣ посвященіе:

Преосѣнномуу ѣ Превелеснѣйшому Іего
 Милости Господннѡу ѡцоу
 Ѧѡдрасію Валеріану
 Ѧрхіепѡу Метрополнтѣ фнла

дѣлѣнскомоу ѿ проу. В коупѣ ѿ всѣм
 Ихъ мѣтѣмъ п. п. Гражданоу Венѣцкимъ Бра
 тѣмъ ѿ Ктиторемъ Цркви стго вел. моуѣнника
 Хвѣ Георгіа Вѣры стѣла восточно каѳол
 иѣскимъ Православнымъ сыномъ Іаковъ Седо
 вскій здравіа ѿ благоденств.

Приспѣвши до славнаго Влѣскаго землѣ
 Града Антенѣрова ѿ сѣ смотрѣніемъ нѣко
 имъ вышнѣмъ обрѣтохъ нѣконъ ѿ землѣ, ѿ
 ѿуѣствіа моѣго оуѣніемъ прилежащихъ ѿ
 ннхъ же іединнаго сѣго искоуѣна ѿ цѣломоуѣре
 нна моужа ѿменемъ Григоріа Кирницкаго
 на стѣпень оуѣнелства ѿбнѣлымъ ѿднѣвѣні
 емъ, ѿ прилежаініемъ мѣтѣмъ Вашихъ достоннѣ
 восходѣща видѣ Бгѣ моего со радѣстію доу
 шѣ моѣмъ блѣдѣрнѣхъ ѿже сѣце достѣйныхъ вно
 града своего дѣлѣтелѣмъ промнѣлаѣ (sic) толнѣмъ^x

(На оборотѣ втораго листа:)

оуѣмъ блѣнхъ не неблагодѣренъ сѣмъ радѣсть юже
 на серцоу моѣмъ ннѣхъ оуѣсты ѿ тростію ѿуѣс
 кимъ моимъ мѣтры во общоуѣмъ ползоуѣ ѿ оу
 тѣшѣніемъ проуѣмъ православнымъ (наипаѣ
 же людемъ діалектоу Славенскаго егоже ше
 роѣность землѣ шѣроѣности равнѣ) Подъ прѣс
 вѣтлымъ ѿменемъ Мл. Ваш. (ѿхъ же самѣхъ
 по Бгѣ помѣінію ѿ промнѣлѣніемъ сѣе быѣсть)
 въ крѣтѣмъ ѿзображѣніи не не вѣрѣгохъ
 ѿже любовнѣмъ дѣмъ воспрѣмѣте
 со вѣспѣмъ смн
 рѣніемъ ѿ говѣніемъ молюѣмъ.

(Внизу узловатая заставка. На третьемъ листѣ слѣдуетъ сил
 лабическій стихъ Кирницкому).

Патріархов четырёх навѣдился миле
 ѿваживши достъ часоу не маюую хвиле
 Там ратоункоу дозналесь чоудовне ѿ Бѣа
 жадна ти небеспеченств не шкодила трвога
 Без соумтоу без достаткоу ѿпатреннѣ з неба
 мѣлесь. бо теѣ мѣсль завше простовал до нѣба
 Постигл кси языков вѣжествіе многих
 Латинского, Влаского и Греков оубогиѣ
 И по тим аѣ до Римоу достиже самого
 тѣла Петра и Павла навѣдил стѣго
 Так теѣ и ѣнших кости моученик Хртвых
 а тых мѣлесь причинцовъ до Бѣа готовых
 Жадна ты прелестъ свѣта ѿ Вѣры Свтоѣ
 ѿвести не могла до секты проклатоѣ
 И так теѣ скончивши щасливе дорогоу
 котруюсь ѿфѣровал кдиномоу Бѣоу
 Ѿстаток сил и часоу в забавах пристонныѣ
 травиш, достоупоуючи наѣк вызволѣоныѣ
 В которыѣ и докторством годнесь кѣ ѣччоныи
 цноты и наоукою ѿраз вывышшоныи.
 Жѣи же Церкви, ѿчизнѣ, домови, щасливе
 прежи Маѡусалове лѣта не тескливе.
 (На оборотѣ третьяго листа похвальная Ода грекамъ:)

Превелесным, и Прѣсквѣтым
 Их Милостем П. П.
 Ѿбывателемъ вателем (sic) Венецким славнаго
 Народа Греческаго Братѣх Братствѣ стѣго
 Моуу. Хѣа Георгіа.

Ѿ Д А

Мзда добродѣтели похвала.
 Неоустала Побожность и сталость оу Вѣрѣ
 хоть пренаслѣдованье ахъ терпишъ без мѣрѣ

Ѡ презадныи Народе і а гдѣж тыѣ лѣта
 гдыѣ мѣл в рѣках скипетры праве всеѣ свѣта
 Немога нѣгдысь шерокіи Ѡцеанѣ цнеи славы
 Ѡгорноути, вѣдоми свѣтоу твои справы
 Ѡрождона Вам бѣла реч панствѣ владати
 и всемѣ нѣгдыѣ свѣтоу наѣкъ оузычати.
 Так си проудко фортоуны кола обертаят
 сцентры вѣ гармо, достатки вѣ нѣзоу Ѡмѣняю
 але тѣ цнѣи народе люб терпиш Ѡмѣноу
 в дочасныѣ рѣчах, вѣроу держиш неѠмѣнѣ
 Жадный ти тоѣ тиран не может Ѡнати
 ани секты новыѣ в чим спрофановати

(На четвертомъ листѣ:)

Леч цалую Хрѣвы женихоу невѣстоу
 як цвѣт в терни рожаны заховѣш чистѣ
 Соутъ досѣтъ и іншіѣ побожныѣ справы
 щодробливость и мѣть знак вѣч. славы
 кст свѣдом тыѣ цнѣи вашиѣ свѣжо креованы
 на стан доктѣрва, вашиѣ хлѣбоѣ промованы
 Претоѣ квѣтнеш и в славноѣ тѣ градѣ Венецкоѣ
 дакъ цнота цнѣим мѣсце и в панствѣ тѣрекоѣ
 але вжды коли колвекѣ Бгѣ ѣмысл твѣи сталѣ
 примет, в терпливостях, и вѣрѣ сѣ трвалѣ
 здарит час гды сланы дождѣ ѣстѣпит Ѡ очи
 а слонце ласки кго мрак Ѡженет ночи.

FINIS.

III.

Вторая брошюра, находящаяся въ томъ же переплетѣ, би-
 бліографамъ также неизвѣстна. Это стихъ въ честь Львовскаго
 епископа Арсенія Желиборского, написанный студентомъ За-

мостьской *) академіи Григоріемъ Бутовичемъ и напечатанный во Львовѣ въ братской (Ставропигійской) типографіи въ 1642 году, въ 4-ку, 20 стр. Заглавіе стиховъ слѣдующее:

СЛОВОДІА

АЛБО

СЛОВОКОВЫЙ ДОНЗРѢЛЫ^х ВЪ МОЛОДО^м ВѢКѢ:

ЕГО МІЛОСТИ ГОСПОДИНА **ЩА**

АРСЕНІА ЖЕЛИБОРСКОГО

ЗЪ ЛАСКИ БЖІЕЙ ЕПІПА ЛВОВСКОГО, ГАЛНЦІ:

И КАМЕНЦА ПОДОЛСКОГО: ДХВНЫ^х ЦНОТЪ ЗАПЪ^х

Презъ

Григоріа Бзтовнута хсмакованннхъ.

А на днь оуручнстыи стго Великомъ. **ГЕОРГІА**

при шаслнвомъ в црккн катедральной Лвовской

першого Актѣ роуно шправованію: Самому^х его

мла Гидннхъ **Ща** **ЕПІСКОПЪ** при оуинжобномъ

поклонѣ шданныи и деднкованннхъ.

Въ Львовѣ

в дрякхрнн, с позволеємъ Братскн^м. Рокъ алмк

Мца Априла кѣ днл.

На оборотѣ заглавнаго листа—изображеніе герба Желиборскихъ съ эмблемами епископскаго достоинства и съ приличнымъ подъ гербомъ стихомъ начинающимся словами:

Бързо в кзншнѣ^х Марсовыхъ, мѡжне сѣтъ кленнѡты,

Котры^х сокѣ^х набылн Прѡдкѡвѣ твоихъ цноты.

и т. д. всѣхъ стиховъ восемь.

*) Замость или Замостье, городъ Люблинской губерніи, въ привислинскомъ краѣ, построенъ въ концѣ XVI столѣтія канцлеромъ и гетманомъ вел. короннымъ Яномъ Замойскимъ. Онъ же учредилъ въ Замостьѣ въ 1599 г. академію и далъ мѣщанамъ Магдебургское право, съ тѣмъ условіемъ, чтобы въ городѣ не поселялись другіе жители, кромѣ римско-католиковъ.

На второмъ листѣ деликація (прозой) «*Арсенію Желиборскому епископу Львовскому, Галицкому и Каменца Подольскаго*», продолжающаяся до конца 3-го листа, подъ которой подпись Григорія Бутовича студента «*презационной Академіи Замойской*».

На четвертомъ листѣ опять длинный заголовокъ: «*На годный хвалы Его Мл̃ти Гѣа Ѡца Арсеніа Желиборского, Милостію бжїею Православною Епископа Львовского, Галицкого и Каменца Подольскаго; ѡшесвѣный скѣтокъ здавна Еп̃архіи егѡ пожаданный*»:

Пр о ѡ д о н.

“Авва непостижимый Бг̃ъ прѣвѣчныхъ вѣковъ
Розумновѣчною всѣхъ ѡбдари́лъ члове́ковъ
Словесною дшею; с котрой походить,
Едновла́сно^{ст} всѣхъ смы́слѡ^в, бовѣмъ ѡна родить” и проч.

Всѣхъ стиховъ 72; они составляютъ акрости́хъ, котораго начальныя буквы выражаютъ полный титулъ епископа: *Арсеній Желиборскій милостію Божіею епископъ Львовскій, Галицкій и Каменца Подольскаго*. Два изъ послѣднихъ стиховъ расписаны въ 29 строкахъ на цѣлой страницѣ въ такомъ расположеніи, что начавъ съ середины можно эти два стиха читать на всѣ стороны вверхъ и внизъ, вправо и влево и всегда выйдетъ:

*Поти на той седячи щасливе столици,
Весѣлые простирай въ Руссіи зреніицы».*

Послѣ этого акрости́ха слѣдуетъ на 7-омъ листѣ такимъ же силлабическимъ стихомъ:

Ѡда першамъ на Собор̃.

Пѣршій щасливе свѣдѣтъ Ѡправдѣтъ
Епископъ львовскій, кгда́ рокъ целебръзѣтъ
В цркви столѣчной; ѣкъ звѣчай естъ давный
Ѡ Бг̃а да́нный.

Такихъ стрѡфъ Сафическихкихъ стиховъ — пятнадцать. Затѣмъ на оборотѣ 8-го листа:

Ода вторая до духовныхъ (шесть стрófъ, изъ которыхъ первая строфа:)

«Взыдѣте всѣ днесь Сїонскїи зóри,
Умы́вши тѣмнóсть в' Ро́зoля́нскомъ мóри;

А твáрь на себѣ гáснью вложѣте

И́ засвѣтѣте». и пр. въ такомъ же родѣ.

Наконецъ снизу 9-го листа начинается и продолжается до конца 10-го листа и всей брошюры подобная жъ Сафически-силабическимъ стихомъ написанная:

Ода до презáдныхъ роднóвъ Его Мл̑ти Ѡца Е̑ппа.

Эта послѣдняя Ода содержитъ четырнадцать куплетовъ, и начало ея слѣдующее:

Презáдный доме, Желиборскихъ секты *)

Кгда́ поглядаю на твой аспекти:

Ба́рзо вы́соко оустѣпилесь кро́кѣ

Ѡ́ могò зрòкѣ.

Ѓко недóпырь, кѣ слонéчной зáри,

Своéй не мóжетъ ѡ́бернѣти твáри;

Такъ ѓ не мógѣ приб́рать собѣ нóты

На твой цноты и т. д. и т. д.

Этимъ кончается замѣчательная по своей рѣдкости брошюра. Сочиненіе не отличается ни поэтическимъ творчествомъ, ни изяществомъ формы—однакоже въ немъ выражаются современныя мысли и чувства православныхъ Русскихъ, борющихся съ непрїязненными элементами среди угрожавшаго имъ латинства и униї. Видно, какъ они дорожили главою и духовнымъ начальникомъ областной церкви. Послѣ смерти Львовскаго епископа Іеремїа Тисаровскаго, послѣдовавшей въ 1641 году въ г. Золочевѣ, собравшіеся на похороны духовенство, члены Ставропигійскаго братства и русское дворянство, опасаясь, чтобы латинскій архі-

*) Въ выноскахъ изъясненіе «Фамилїи».

епископъ Львовскій не представилъ, по прежнему, своего кандидата, немедленно избрали ему преемникомъ дворянина Андрея Стефановича Желиборскаго и выхлопотали у митрополита Петра Могилы утвержденіе его, а у короля дипломъ на епископство. Новый епископъ посвященъ былъ въ Луцкѣ тамошнимъ епископомъ, принялъ имя *Арсенія* и торжественно вступилъ на епископскую кафедру 21 Апрѣля 1642 года. Не смотря на свою молодость — ему было только 23 года — онъ, будучи человѣкомъ ученымъ, управлялъ своею паствою съ пользою и успѣхомъ, жилъ въ согласіи съ Львовскою Ставропигіей и завелъ при своей соборной церкви св. Георгія типографію, въ которой печатались книги для утвержденія народа въ православіи; напр. *«Собраніе короткое о артикулахъ вѣры православной католической христіанской, какъ церковь восточная апостольская учитъ, во Львовѣ 1646 г.»* Въ какомъ запустѣніи была тогда епископская кафедра львовская, показываетъ слѣдующее событіе: когда Арсеній прибылъ во Львовъ на свою кафедру и хотѣлъ совершить литургію, то оказалось, что недостаетъ нѣкоторыхъ епископскихъ принадлежностей — и Ставропигійское братство должно было одолжить епископу для служенія митру, крестъ и дорогой фелонъ. (См. Д. Зубрицкаго Лѣтопись Львовскаго Ставропигіальнаго братства). При такихъ обстоятельствахъ понятно, что епископъ Арсеній съ большою радостію принималъ былъ во Львовѣ всѣми православными и что въѣздъ его въ столицу одушевилъ студента Замостьской академіи Григорія Бутовича ознаменовать это торжество одами отъ имени духовенства и всего народа русскаго.

IV.

Въ той же библіотекѣ Ставропигійской приходской церкви (I. № 29) находится полный хорошо сохранившійся экземпляръ въ пергаменномъ переплетѣ весьма рѣдкаго сочиненія, напечатаннаго неизвѣстно въ какомъ городѣ подъ заглавіемъ:

Свѣдѣніа нѣзѣкъ христіанско҃го члвч҃наго нахѣнтелѣ Бѣ҃гословѣ
Пѣтра Калійсїе тоу҃мауенѣ нѣзѣ латинско҃го нѣзнѣка оу҃ словѣннѣскѣ .:

(Затѣмъ въ срединѣ заглавнаго листа изображеніе матери Божьей, а внизу): Оутѣшеніа, лѣто Господнѣ аѢлг. Безъ обозначенія мѣста печати въ 4-ю долю 166 по одной странѣ помѣченныхъ листовъ.

На оборотѣ заглавнаго листа изображено распятіе Христа съ двумя разбойниками.

На второмъ листѣ второе заглавіе и затѣмъ начинается текстъ книги, котораго начало приводимъ въ вѣрной копіи:

Сѣмма, тѣ естъ скъпаніе,
 ѿлы сабраніе наоука христіанскѣга, сло
 женѣ по похтованіюмоу Отиоу
 Петроу Канѣсіѣсѣ Θεологоу, ѿлы Бѣго
 сьловѣхъ
 дроужнне Ісуса конѣ ѿзъ Влашкѣга, ѿлы Латін
 скѣга ѿзѣнка оу словѣнскы ѿзѣнкъ прѣтъ
 маѣто естъ попь Шнмоуѣнъ
 Бѣдннеѣо Задранннъ.

Ктѣ естъ вѣластитиымъ, ѿ ѿстиннымъ
 начинѣмъ христіанннъ?

Онѣ вѣластитиымъ, ѿ истиннымъ
 начинѣмъ естъ христіанннъ коіи
 боудѣущіи керѣценъ, вѣроуѣнъ ѿ Ісоу
 Керста ѿстинѣга Бѣга; ѿ ѿстинѣ
 га чловѣка, п нарѣцѣесе наслѣдо
 ватѣ спасѣносни наоукъ Ісоу Кер-
 стѣ оу светѣи церквы нѣговоѣ. И тѣга цѣцѣ вѣса
 кы ѿстинны христіанннъ са вснмаа ѿсоудѣюѣ, ѿ
 бѣжны всакѣ ѿнѣ сѣлоуженіе, всакѣ ѿнѣ ѿдѣсѣчно
 наслѣдѣ, ѿлы ѿнѣ вѣрѣ, какова естъ Іюдеѣска, По
 ганска, Тоѣрска, Еретѣчаска, ѿ всакѣ ѿнѣ каа естъ

(На оборотѣ 2го листа):

въ комсе хоцѣ мѣстоу, коѣ естъ въ чемѣгод разлѣ
 чна, ѿ ѿнака ѿдѣ наѣченіа Ісоу Керстѣ, ѿ коѣ

ѣсть ванкъ церквѣ. А самѣ наоуѣкъ Исѣкерстовѣ
серченѣ приѣмлю, герлыны, ѣ твердостанно ѣ
крѣпкѣ держиы ѣ насъледоуѣ. ••

Вотъ выдержки изъ книги, замѣчательной и въ лингвистическомъ отношеніи, какъ памятникъ языка или нарѣчія южныхъ славянъ. Петръ Канпзій, іезуитъ, былъ въ свое время извѣстный писатель: онъ писалъ на хорватскомъ (или далматинскомъ) нарѣчіи стихотворенія, которыя отличаются чистотой языка и красотой формы. Настоящее сочиненіе было написано на латинскомъ языкѣ и переведено на югославянское нарѣчіе Симеономъ Буднымъ изъ Задара. *Симеонъ Будный* или Будиничъ (по италіански Budineo), рожденъ неизвѣстно котораго года, въ Задарѣ (Зарѣ) въ Далмаціи, умеръ въ 1600 году*). Будучи нотаріемъ въ своемъ родномъ городѣ, а послѣ каноникомъ онъ имѣлъ не малое вліяніе на церковныя дѣла и заявилъ себя извѣстнымъ дѣятелемъ духовной литературы югославянской. По порученію епископа Муція Калина, которому онъ сопутствовалъ на Тридентскій соборъ, онъ перевелъ съ латинскаго на *словинскій* языкъ сочиненіе Іоанна Паланка подъ заглавіемъ: *Исправникъ за іереи, исповѣдники и за покорники*, нап.

*) Не надлежитъ его смѣшивать съ Симеономъ Буднымъ (Budnaeus) социніанскимъ проповѣдникомъ или пасторомъ въ западно-русскомъ краѣ, который издалъ «Катихизисъ» по ученію своей секты. Этотъ — уроженецъ Литвы или Польши — былъ сначала проповѣдникомъ въ Клецкѣ при дворѣ князи Радивиля (Чернаго), послѣ въ Лоскѣ, въ имѣніи каштеляна Кишки, а наконецъ — въ Заславѣ, и будучи человѣкомъ ученымъ и краснорѣчивымъ много пособствовалъ распространенію *аріанской* ереси Фауста Социна. Онъ писалъ на западно-русскомъ и на польскомъ языкахъ. Изъ русскихъ сочиненій его извѣстны, нынѣ весьма рѣдкія, книги: *Катихизисъ, то есть наука стародавняя христіанская отъ святаго писма, для простыхъ людей языка рускаго*, изд. въ Несвижѣ 1562 г. на иждивеніи Матѣ. Кавечинскаго, *Симона Буднаго* и Лавр. Кришковскаго; и *О оправданіи грѣшнаго человѣка предъ Богомъ*, тамже 1562 г. — На польскомъ же языкѣ изданы имъ: *Biblia, to iest księgi starego i nowego przymierza, w Nieswieżu 1570—1572; Nowy testament abo księgi nowego przymierza z przypiskami* и проч. (нов. изданіе 1584), *O przedniejszych wiary Chrześcijańskiej artykułach* (тамже 1576 г.) — Симеонъ Б. — Далматанецъ, былъ ревностный папистъ, напротивъ Симеонъ Б. — уроженецъ сѣшняго края — рьяный сектантъ. Напрасно г. Гатцукъ сводитъ обоихъ *Будныхъ* въ одно. См. Русск. Вѣстн. 1872 г. за мѣсяцъ май 326 стр.

Сборникъ П. Отд. II. А. II.

въ Римѣ 1582 г. въ типографіи Ф. Занетти. Эта книга была издана вторымъ тисненіемъ глаголитскими письменами въ Римѣ стараніемъ Рафаила Леваковича, третье изданіе ея вышло въ Венеціи 1709 года. Второе сочиненіе Сямеона Буднаго или Будинича это — *Сумма науки христіанской*, переводъ сочиненія Петра Кавизія (*Summa doctrinae christianae, sive catechismus major, Petri Canissi (de Hondt) Viennae 1554, послѣ Landshutiae 1569*). Эта книга напечатана была по повелѣнію папы Григорія XIII въ Римѣ 1583 г. латинскимъ и кирилловскимъ шрифтами, о которомъ послѣднемъ изданіи и ведется рѣчь. Языкъ этого сочиненія — не народный мѣстный Далматинскій, какой употребляемъ былъ въ другихъ сочиненіяхъ того времени, а подмѣшанъ нѣкоторыми старо-славянскими формами и словами, даже и чехизмами. Будиничъ хотѣлъ дать своей книгѣ большій просторъ между южными славянами, не только католиками но и православными. Это — одна изъ тѣхъ рѣдкихъ книгъ, *которыя печатались* римско-католическими ксендзами для совращенія православныхъ въ Далмаціи, Босніи и Хорватіи въ католичество *). У католическихъ славянъ употреблялся латинскій шрифтъ — въ этой книгѣ приняты кирилловскія письмена и правописаніе, бывшее въ употребленіи у православныхъ Сербовъ. Къ этой хитрости ксендзы нарочно прибѣгали, чтобы скрыть свою цѣль и удобнѣе дать ходъ своимъ книгамъ между православнымъ народомъ югославянскимъ. Экземпляры этой книги весьма рѣдки даже у южныхъ Славянъ. Кеппенъ и Шафарикъ упоминаютъ только объ экземплярѣ, находя-

*) Иезуиты употребляли такія же изданія для обращенія Россіи въ католичество или унию, но безуспѣшно. Поссевинъ говоритъ, что для привлеченія Русскихъ въ папизмъ издано было на славянскомъ языкѣ нѣсколько книгъ о вѣрѣ, въ духѣ папизма, напр. Катихизисъ Александра Камуловича, напечатанный на славянскомъ языкѣ (латинскими буквами) въ Римѣ 1582 г.; *Наука христіанскаго ученія Петра Кавизія* — переводъ попа Шимона Буднаго Задранина, нап. въ Римѣ 1583. Такимъ образомъ показаніе Ундольскаго, Катал. библиот. Кастерина № 50), что будто эта книга печатана въ Тюбингенѣ — ложно. Она напечатана въ Римѣ. (*Commen. de rebus Mosc. p. 10; Suppl. ad hist. Russ. mon. p. 30*).

щемся въ Императорской публичной библіотекѣ. Я разсматривалъ этотъ экземпляръ: онъ не полонъ — (недостаетъ четырехъ листовъ); по этой причинѣ я и обращаю вниманіе библіографовъ на экземпляръ полный и хорошо сохраненный въ Львовской Ставропигійской библіотекѣ.

V.

Еще я долженъ упомянуть объ одной рукописи, находящейся въ той же библіотекѣ при Ставропигійской приходской церкви Успенія Пресвятыя Богородицы во Львовѣ. Это «*Законоправило* или *Номоканонъ*, рукопись, писанная четкимъ уставомъ на толстой лощеной бумагѣ, въ листъ, 273 листа, въ твердомъ кожаномъ переплетѣ. Почеркъ рукописи XVI столѣтія — правописаніе болгарско-русское — заглавія писаны киноварью. Рукопись содержитъ кормчую книгу, съ прибавленіемъ статей Устава Владиміра Великаго и Вел. князя Ярослава. Притомъ она замѣчательна по особаго рода припискамъ, относящимся къ исторіи православной церкви.

На выдержку, для показанія языка и правописанія, дѣлаемъ выписки, приводя начало рукописи и начальныя строки устава Владимірова; затѣмъ текстъ извѣстной грамоты Вел. кн. Василія Димитріевича на церковныя суды и записки, относящіяся къ исторіи самой же рукописи, наконецъ любопытную статейку: Причины, для которыхъ не можетъ быть согласія римскаго костела съ греческою церковью.

Начало рукописи на 2-омъ листѣ:

«Законѣ правило починаются книгѣ сѣхъ рекомыа грѣчьскыиъ языкомъ, Номоканонъ, си^и ре^и, сказаемоу нашимъ языкомъ. словъ ѿ стѣхъ вселенскихъ сѣми съборовъ, гдѣ ѿ кѣгда. ѿ по коіко ѿхъ събиралоса. подобаѣтъ вѣдати всакому хртіанину. ѿже сѣдмъ ест стѣхъ вселѣскы^х великихъ съборовъ. съборъ вселенскыи, первыи:

(Ѿ) възнесенія Хѣа. до прѣваго събора, лѣѣ ѿ ѿ ѿ, а ѿ па-

чала міроу. лѣтѣ, ѿ, и ѡсемь сѡтъ, и ии. бѣ стѣи вѣселеньскыи събѡръ въ Никей. при великѡмъ цѣри Кѡстантинѣ. Въ десѡтоѣ лѣто прѣства ѿго. иже цѣрѣова.»

На листѣ 163 же:

«Ѳста^а стѣго кнѣа Володимера. крѣтивша^а всѧ зѣмлю роускѧ. ѡ прѣковны^а сѧдѣхъ и ѡ десѡтина^а.»

Въ има ѡца и снѧ и стѣго дѣа. се ѧзь кнѧзь Волѡдимирь. нарѣченныи въ стѣомъ крѣщеніи, вѧсиліи, снѣ стѣславль. вноукъ иго-ревъ. блѣженныа кнѧгини ѡлгы. приналь ѣсми стѣое крѣчение. ѡ гречѣскаго цѣра Кѡстантина. и ѡ фѡтіа патріарха цѣригрѧскаго. и приа^а ѡ него прѣваго мѣтрополита Мѣха (sic) кѣвоу. иже крѣти всѡ роускуѧ зѣмлю стѣимъ крѣщеніемъ. Пѡтѡмъ лѣтѡмъ многѡмъ мѣноувшимъ. стѣзда^а прѣковъ стѣиа Бѣа десѡтиноуѡ. и да^а еи десѡтиноу зѡ всего своѣго кнѧзьства. и такоже и по всей зѣмли русскоѡ, и съ кнѧ^аніа. въ събѡрѣноуѡ прѣковъ ѡ всего кнѧжа сѧда, ію вѣкшю. и с торѣгоу ію нѣлю. ѧ иѣз домоувъ на всѧкоѣ лѣто, ѡ всѧкаго стѣада. и ѡ всѧкаго жѣта чѡнѡмъ спѣсоу и чѡднеи Бѣи.»

Текстъ во многомъ различается отъ отрывковъ приведенныхъ въ исторіи Карамзина т. I. и отъ текста напечатаннаго въ Русскихъ Достопамятностяхъ. М. 1843 II ч.

На 270-мъ листѣ достопримѣчательная записка, писанная такимъ же уставнымъ почеркомъ, какимъ писана вся рукопись:

«Ѳѣ ѧзь кнѧзь великыи Василіи Дмитріевичъ. вѣсѣа роуси. сѣдъ съ своимъ ѡцѣмъ. съ Кипріанѡмъ мѣтрополитѡмъ, Киѣвскимъ и с всѣа роуси. оуправилъ ѣсмы по старинѣ ѡ сѧдѣхъ прѣковны^а. и знѧшѡ старыи Нѡмѡканѡмъ. како оуправиль правѣдъ мой, стѣи кнѣзъ Володими^р. и снѣ ѿго вѣликии кнѣзъ іарѡславъ, всѣа роуси. како оуправили ѡни, сѣдъ съ мѣтрополиты ѡ сѧдѣхъ прѣковныхъ, и списали Нѡмѡканѡмъ. по гречѣскому Нѡмѡканѡноу. чѡ сѧды прѣковныи. и всѧ ѡправдавіа прѣковнаа. како пошло иѣзѧвна. по томоу же и нѣмъ мы оуправили, иже бѣ то недвижно было. нѣколи на перѣ въ прокъ. ни оумнѡжити бы, ни оумалити. нѣ такъ бы постоѡло неподвижно, како тыи стѣи велици кнѧзи вѣписали и оурѡдили:

самымъ мѣлкимъ скорописнымъ письмомъ): Рѣко моа піши бл҃гаа да не ѿсѣдишися внѣшнимъ сѣдѡмъ. Аминь.»

Не менѣ замѣчательна слѣдующая приписка, писанная полууставомъ того же почерка на оборотѣ перваго бл҃гаго листа:

«Пѡчаса ѿ дописаса въ ѡбители прѣтыа ѿ прѣтыа ѿ прѣно двѣ Мрїа. въ монастыре Знаме^нскомъ, близъ града Володимера *), при дрѣжавѣ крола по^тского великого кнѣза лито^вского, рѣскогъ, прѣского, Авгу^та. ѿ ѿныхъ земли на^а ѿ деди^ч. при архіеѣкпе митрополѣтѣ нѣшемъ Силивестре Кневскѣмъ и Галицкѣмъ ѿ всеа Рѣси, при нарече^нномъ еѣскпе Володимерьскѣмъ ѿ Бѣрестискѣмъ Іоа^нне, прозвище^м Бѡрзобогатыѣ, за а^рхима^ндрѣта Арсенїа. по^дь властію еѣго мѣти кнѣза ѡле^ксандра, Федоровича, Чорторы^тского, ѿ кна^ггини еѣго Мрїи Деспото^вны. ѿ сѣа еѣго кнѣза Гавріила ѿ кна^гны Мѣрины, а за тыѣ мѣтъ бж҃їа на всеѣ вась въ вѣкы. Аминь.»

Остановимся немного на этомъ мѣстѣ и разберемъ, какіе факты для разъясненія исторіи югозападнаго края Россіи можно почерпнуть изъ этихъ небольшихъ записокъ переписчика настоящей рукописи, *Теодора, сына архимандрита Зимненскаго и еѣ же учня* (ученика). Отсюда только мы узнаемъ о существованіи архимандріи бывшаго Зимненскаго монастыря. До сихъ поръ было только извѣстно, что въ селѣ Зимнѣ въ 5 верстахъ отъ древняго города Владиміра-Волынскаго, которое село было когда-то въ чертѣ города, находится старинная церковь Успенія Пресв. Богородицы, построенная по преданію св. равноапостольнымъ княземъ Владиміромъ, и по^дь ней — выкопанныя пещеры, развѣтвляющіяся въ разныхъ направленіяхъ. Такое же преданіе гласить, что церковь, первоначально православная, послѣ завладѣнія ею уніатами въ концѣ XVI вѣка подверглась грабительству каштеляна Чацкаго, который, увлекаясь католическимъ фанатизмомъ, заграбивъ все церковныя богатства, велѣлъ снять съ церкви три купола и оставилъ только два фронтонныя для того, чтобы зданіе имѣло видъ латинскаго костела. Послѣ долгаго запустѣнія,

*) Владиміра Волынскаго

въ 1857 году щедротами Императора и Государыни Императрицы эта церковь снова приведена въ благолѣпный видъ *). Въ книгѣ Балинскаго и Липинскаго (Старожитности польскія. Варш. 1845. Т. II, стр. 875) сверхъ того упоминается, что въ Зимненской церкви находится мраморная гробница съ славянскою надписью 1583 года **). По увѣренію тѣхъ же авторовъ есть тамъ же еще древнѣйшія гробницы князей Черторыйскихъ, владѣтелей части того имѣнія. Тамъ же сказано, что въ 1604 году князь Юрій Черторыйскій отказалъ имѣніе *Зимно* и половину *монастыря* съ прилежащими землями Юрію Ивановичу, князю на Клеванию, происходящему отъ его двоюроднаго брата. Вотъ какія неполныя, отрывочныя свѣдѣнія имѣются о с. Зимнѣ, бывшемъ тамъ монастырѣ и владѣтеляхъ имѣнія князьяхъ Черторыйскихъ. Теперь изъ записки Θεодора удостоверяемся, что во второй половинѣ XVI вѣка при Зимненской церкви былъ монастырь съ особымъ архимандритомъ, у котораго обучались ученики (учни) грамотѣ, слѣдовательно содержалась монастырская школа. Монастырь и церковь состояли подъ особымъ попеченіемъ князя Александра Оедоровича Черторыйскаго и его супруги Маріи Деспотовны, которые заботились о переписываніи древнихъ рукописей для распространенія знанія церковныхъ уставовъ и утвержденія православія въ странѣ, въ которой чужеземцами съ такою ревностью распространялось иновѣріе. Во второй запискѣ Θεодора еще ближе опредѣляется названіе и мѣстность б. монастыря, словами: «въ обители пресв. и преч. и присно Дѣвы Марія, въ монатыре *Знаменскомъ близъ града Володимеря*.»

Не менѣе важны записки Θεодора тѣмъ, что въ нихъ упоми-

*) См. Памятники старины въ западныхъ губерніяхъ Имперіи. Спб. 1868. Вып. I.

**) Эта надпись слѣдующаго содержанія: «Здѣ лежитъ тѣло шляхетне вроженого Дмитра Козѣки, который ув имѣнію своемъ *Земличохъ* далъ духа своего до хвалы Божей въ р. 1583 мѣсяца сентября 9 дня въ поведѣлокъ въ обѣдную годину. Вѣкъ живота его 45 лѣтъ». Вторая надпись на латин. языкѣ свидѣтельствуєтъ, что эту гробницу поставила жена его Екатерина Фальчевская.

нается о князьяхъ Черторыйскихъ. Извѣстно, что князья Черторыйскіе, происходя отъ рода Гедиминовъ, первоначально всѣ были православные принявшіе русскую народность. Когда потомкамъ князя Константина - Коригаила Ольгердовича достался во владѣніе древній Волынский городъ Черторыйскъ, то они приняли отъ него названіе князей Черторыйскихъ. Внукъ перваго князя Черторыйскаго, Брацлавскій староста Михайло Васильевичъ получилъ отъ кн. Свидригайла городъ Клеванъ, отъ него Черторыйскіе стали называться: князья на Клеваню и пр. Черторыйскіе. Сынъ его, Луцкій староста кн. Оеодоръ Михайловичъ получилъ во владѣніе г. Пересопницю.

Весь родъ Черторыйскихъ отличался искреннею преданностью Руси и православію. Оеодоръ Михайловичъ вѣроятно былъ основателемъ православно-русскаго монастыря въ Пересопницѣ. Сыновья его являются покровителями русской церковной письменности на Волыни, а именно: кн. Иванъ Оеодоровичъ и жена его Евдокія давали пособія на переводъ и списываніе пергаменнаго евангелія, хранящагося нынѣ въ Переяславской монастырской библіотекѣ *). Родной братъ Ивана князь Александръ Оеодоровичъ и кн. Марья Деспотовна давали покровительство Знаменскому монастырю близъ Владимира, въ которомъ по повелѣнію ихъ переписывалась настоящая рукопись Номоканона.

Такъ было до тѣхъ поръ, пока князья Черторыйскіе оставались вѣрны своей праотеческой православной церкви. Но когда сынъ перваго Юрій Ивановичъ окатоличился и сталъ «*amantis-simus societatis Jesu*», то сынъ его Николай, совершенно пре-

*) Переписчикъ этого евангелія *Михайло Васильевичъ*, сынъ протопопы Саноцкаго (Санокъ гор. въ Галичинѣ) говоритъ въ послѣсловіи, что евангеліе писано (1556—1561) по повелѣнію Пересопницкаго архимандрита Григорія «накладомъ (иждивеніемъ) благовѣрной и христіюливой княгини Козминой Ивановича Жеславской, княгини Параскевіи взваної Настасѣ Юрьевны Голшанского; при благовѣрномъ и христіюливомъ князѣ *Іоанне Федоровича Черторыйскомъ*, зятю ея милости и при благовѣрной и христіюливой княгини его Евдокіи». Роды князей Заславскихъ, Гольшанскихъ, Черторыйскихъ въ ту пору были всѣ православные.

данный іезуитамъ, послѣ его смерти въ 1630 году, отдалъ православный Пересопницкій монастырь, со всѣми его зданіями и имѣніями, во всегдашнее владѣніе Клеванской іезуитской коллегіи. Послѣ такой перемѣны Пересопница обратилась въ деревню, предоставленную Клеванскому ксендзу пробошу. Подобная участь постигла и Зимненскій монастырь, перешедшій во владѣніе окатоличившихся Черторыйскихъ и другихъ лицъ, рьяныхъ католиковъ, какъ напр. каштеляна Чацкого.

Впрочемъ изъ записки Θεодора можемъ мы пополнить и генеалогію князей Черторыйскихъ. Извѣстно, что князь Александръ Θεодоровичъ Черторыйскій былъ женатъ на Маріи Деспотовнѣ, вдовѣ князя Ивана Вишневецкаго (тоже бывшаго въ православіи), но неизвѣстно было, были ль у нихъ дѣти. Несецкій, какъ іезуитъ, исчисляя съ большою тщательностію католиковъ и всѣхъ совращенныхъ въ католичество, небрежно относится къ членамъ фамилій православныхъ, а часто даже извращаетъ факты въ пользу католиковъ и полячества *); по той причинѣ родословія многихъ знатнѣйшихъ фамилій неполны. Изъ второй записки Θεодора съ достовѣрностію убѣждаемся, что въ 1563 году у князя Александра Θεодоровича и его супруги Маріи былъ сынъ Гавріилъ и дочь Марья (Марина). Такимъ образомъ записки Θεодора во многихъ отношеніяхъ становятся для насъ интересными и мы успѣли изъ нихъ извлечь нѣсколько замѣчательныхъ фактовъ.

Наконецъ приводимъ еще достопримѣчательную статейку, писанную южнорусскою скорописью XVI или XVII вѣка, помѣщенную на первомъ пробѣльномъ листѣ приведенной нами рукописи. По-

*) Такъ и. пр. изъ списка обывателей Луцкаго повѣта отъ 1569 года, напечатаннаго въ Архивѣ юго-западной Россіи, изд. въ Кіевѣ 1861 г. (ч. II, т. I, стр. 13), стоитъ первымъ послѣ князя Константина Острожскаго въ спискѣ русскихъ вельможъ, не подписавшихъ Люблинской уніи и не принесшихъ присяги предъ королевскимъ комиссаромъ, а между тѣмъ Несецкій (Герб. польск. изд. въ Липскѣ 1839, т. III, на стр. 22) прямо утверждаетъ, будто бы «Александръ Черторыйскій воевода Волынской, сынъ Θεодора, старосты Луцкаго на сеймѣ Люблинскомъ 1569 г. подписалъ унію короны съ княжествомъ Литовскимъ (Const. f. 170).» Вотъ съ какою осторожностію надо пользоваться источниками польской исторіи.

черкъ совѣмъ другой: статья, кажется, приписана въ Львовѣ въ Ставропигіи, какимъ-то ученымъ богословомъ, знающимъ и греческій языкъ. Вотъ ея вѣрный списокъ:

«Причины певныи, для которыхъ не можетъ быти злода римскому костелови з церковю грецкою.

(На боку прибавлено другимъ позднѣйшимъ почеркомъ: «З унитами у ихъ церкви не молитися». Помѣстный Ладижинскій соборъ. Числомъ 17. прав. 18г.»)

1. Абы не з жидами пасху стую ѡбходить апостол. Книгъ 6 правило 7 церковныи законы (кнѣ ѣ правило пятое въ кгрецкихъ, в рускихъ правило 7). Абы не ѡмѣнати постановления пасхи ѣкъ уже застановлено: Антіохійского поместного собора правило 1.

2. Символь задержится твердо: второго вселенского собора правило 1. Не прикладати до Никейского вызнанія веры: третего вселенского собора правило 7. Неѡмѣнно все держати, што на соборехъ утвердили стѣи отцы: четвертого вселенского собора правило 1.

3. Не исти с кровлю и удавленини, боронить апостолъ правило 8. О томъ же, же не годится святителемъ сведкими справамили судами-паратись и дворствомъ бавитися, о томъ прав. св. от. кн. ѣ, церковныи законы въ грецкихъ, а в рускихъ 17. О томъ же 5-го вселенского собора прав. 11, а римскій тому суть наследницы.

4. О старшинствѣ Константинопольского патріарха, ижъ есть ровный римскому; второго вселенского собора прав. 6. О томъ же четвертый вселенскій прав. кѣ, кѣ тогожь собора. А папа толко сущими подъ Римомъ да владееть, собора 1 вселенского прав. 18. О томъ же и на семи вселенскихъ соборехъ не самъ папа быть старшій, бо тамъ мовить, старейшины же собора быша тыи и тыи, въ животе архіепископа Акраганского *) мѣа Ноября кѣ.

*) Древній Сицилійскій городъ, греч. Ακράγας, лат. Agrigentum, нынѣшній Girgenti въ Сициліи.

во области Сяликійской (sic), которая была въ епархіи папы Римского, кгда была потваръ на стаго Григоріа ѿ прелюбодействе, тогда за ведомостю цесарскою Константинопольскій патриархъ с папеземъ весполъ судъ чинилъ, а безъ позволенія патриаршого не могъ самъ папезъ судити.

5. Въ субботу и в неделю не постити, кромѣ великой субботы. Апостол. прав. ёі и к̄ и книги ж̄ прав. кѣ и кн. к̄ прав. ѿс въ кгрецкихъ, а въ рускихъ ж̄д, въ Гайгра поместного собора ж̄і. О томже шестого вселенского собора прав. ѿс. О томже, не постити субботы. Лаодійского (sic) собора поместного прав. кѣ.

6. Попы мають мети жены; Апостол. прав. кс, шестого вселенск. собора прѡв. ж̄г-е.

На календарь мовить проклятство, правило ѡ Антиохійского собора помѣстного. Соборъ ѡ собора первого апостолскаго правило сѡеое.»

Эта статья показываетъ, какъ тщательно разбирались въ то время узаконенія вселенскихъ соборовъ, съ какою отчетливостію замѣчались всѣ несообразности и нововведенія римской церкви и происшедшія оттуда различія римлянъ отъ православныхъ и наконецъ съ какою стойкостію наши предки отстаивали уставы греческой церкви и праотеческое правовѣріе противъ всякихъ ухищреній римской пропаганды.

Яковъ Головацкій.

